

I sammanställning av Redaktion.se

Hans fullständiga namn var Abû Isma'îl Abdullâh B.Alî B. Muhammad B. Ahmad b.Alî B. Dja'far B. Mansûr B. Matt al-Ansârî. Han föddes i Kuhandiz, citadellet i Herat 396 H./1005 e. kr.

I tidig ålder studerade han profettrationer (*hadîth*) och koranexeges (*tafsîr*) för flera olika lärare. Även om han inledningsvis studerade under lärare från den Shafi'itiska rättsskolan kom han med entusiasm att studera under lärare från den Hanbalitiska skolan på grund av skolans hängivelse mot Koranen och profetens föredöme (*sunnah*).

Han åkte 417/1026 till Nishâpûr för att fortsätta sina studier, där han umgicks med al-Assams lärjungar, och vidare till Tûs och Bistâm. Han företog sig också valfärden till Mecka 423/1031. På vägen stannade han i Baghdad för att närvara vid Abû Muhammad al-Khallâl's lektioner och på återvägen mötte han Abu 'l-Hasan al-Kharaqânî som kom att ha ett avgörande inflytande på al-Ansârî's andliga utveckling. Denna utveckling hade tagit sin början under hans faders vägledning; denne var *murîd* för sharîf al-'Aqîlî av Balkh.

Kharaqânî var en äldre, illiterat sufimästare som kunde se in i Ansârî's hjärta och besvara hans frågor redan innan han uttalat dem och Ansârî sade själv om honom:

Om det inte vore för att jag mött Kharaqânî så hade jag aldrig kommit att känna Sanningen – *Haqîqat*.

Ansârî valde dock inte den slags druckna sufism som betonar sökandet efter extatiska upplevelser. Detta demonstreras av en händelse under ett sufimöte i staden Nawbâdâm då han var 28 år gammal. Han deltog i en andlig "koncert" – *samâ'* – och där föll han i ett extatiskt tillstånd under vilket han slet sönder sin skjorta. Efteråt vördades han av de andra sufier som deltagit, och de gav honom presenter. Ansârî's gensvar var att skyndsamt lämna mötet utan att ta emot några av gåvorna.

Han hade genom detta blivit medveten om farorna med att vördas för mycket av andra och att vara fäst vid att söka efter extatiska tillstånd.

Han slog sig till slut ner i staden Herat i nuvarande Afghanistan där han delade sin tid mellan att undervisa sina elever och att polemisera mot teologerna. Denna senare aktivitet fick honom hotad till livet inte mer än fem gånger och driven på landsflykt tre gånger. Bl a kommenterar Ansârî detta med orden:

Svärdet lades mot min hals fem gånger [och varje gång] sade man inte 'lämna din skola (*madhhab*) utan man sade. 'förbli tyst om de som är dina motståndare'. Så jag sade, 'Jag kommer inte att förbli tyst'.

När han slutligen dog i sin födelsestad 481/1089 hade han hedrats med titeln *shaykh ul-islâm* - Islams shejk.

Hans levnadstecknare är alla samstämmiga i sitt prisande av hans gudfruktighet, hans kunskapsnivåer i alla av religionens kunskapsgrenar och hans outtrötliga hängivenhet mot Koranen och profetens föredöme - över honom vare frid - och mot Ibn Hanbals skola. I en *qasîdah* skriver han bl a:

Jag är en hanbalit då jag lever och då jag dör,
Detta, o bröder, är mitt eftermäle till er.

Men det var hängivenhet som ledde till att hans fiender anklagade honom för fanatism och antropomorfism.

Hans verk

Hans skrivna verk speglar de olika aspekterna av hans rika personlighet. Några av hans verk kan nämnas här. På mystikens område blottlade han sin själ i *Munâdjât* - de intima åkallelserna - på versmåttet *sadj'* och som räknas till den persiska litteraturens mästerverk. *Kashf al-Asrâr* - Hemligheternas avslöjande - en exeges av Koranen indelad i tre nivåer: en lingvistisk, en exoterisk nivå och en exoterisk.

Manâzil as-Sâ'irîn - Den [mot Gud] resandes nivåer - är en handbok i andlig utveckling som imponerar i originalitet, koncishet och psykologiska analyser. Antalet kommentarer i sig på detta verk vittnar om dess framträdande plats i sufismens historia. Bland kommentatorerna märks bl a Ibn Taymiyyahs student Ibn Qayyim al-Djawziyyahs monumentala *Madâridj us-Sâlikîn* - Vägfararens grader - som både är kritiskt granskande och positivt förklarande.

Dhamm al-Kalâm wa Ahlihi är slutligen en viktig källa till historien om kampen mot rationell skolastisk teologi (*kalâm*) i islam. I detta verk klandrar han bl a ash'ariterna - vilka han menar inte känner till ens en enda *hadîth*. I denna använder han Koranen och *ahadîth* åtföljt av deras berättarkedjor (*isnâd*) för att visa hur djahmiter, Ash'ariter och alla de som förlitar sig på den rationella filosofins metoder i trosfrågor har lämnat islams sätt

och själva anda. Han menar i detta verk att Koranen och *sunnah* inte medger något sådant och förlängningen inte heller medger en avhängighet till skolastiska doktriner.

* * *

Hans verk är skrivna både på arabiska och på den afghanska dialekten av persiska - *darî*-persiska och är därför inte bara viktiga källor till insikter och kunskap om religionen utan också exempel på språket i sig. Och hans texter på persiska och arabiska - och i europeiska översättningar - läses och uppskattas än i dag världen över, vare sig det är hans Korantolkning, hans manualer i andlig utveckling eller hans poesi.

Hans liv och gjärning kan sammanfattas på följande vis: Förutom att Ansârî var en framstående sufi var han också en välkänd anhängare av de tidiga föregångsmännens skola (*salaḥ*) Han hade den solida islamiska kunskapen hos en *muhaddith* - lärd inom traditionsvetenskapen - en koranexeget såväl som en framstående medlem av den hanbalitiska rättsskolan.

Källor och vidare läsning:

Beaurecueil, S. De, *al-Ansârî al-Harawî*, Encyclopedia of Islam, vol 1, E. J. Brill 1986.

Farhadi, A. G. Ravan, *Abdullah Ansari of Heart*, Curzon press, 1996.

Om boken *Manâzil as-Sâ'irîn* som i skrivandets stund håller på att översättas till engelska och planeras komma ut vintern 2005, på Fons Vitae: <http://www.fonsvitae.com/stations.html>

Ansârî på Det Redaktion.se:

Uppvaknande - *Yaqaza* (Sh. 'Abdullâh al-Ansârî al-Harâwi) - och Ibn ul-Qayyim's kommentar: Om det religiösa uppvaknandet, *Yaqaza* (Ibn Qayyim al-Djawziyyah)